

Statsbudsjettseminar 2011

HILDE C. BJØRNLAND

HANDELSHØYSKOLEN BI

6. oktober 2011

Plan

- **Handlingsregelen**
- **Norge i verden**
- **Handlingsrommet fremover**

Handlingsregelen gir fleksibilitet i budsjettpolitikken

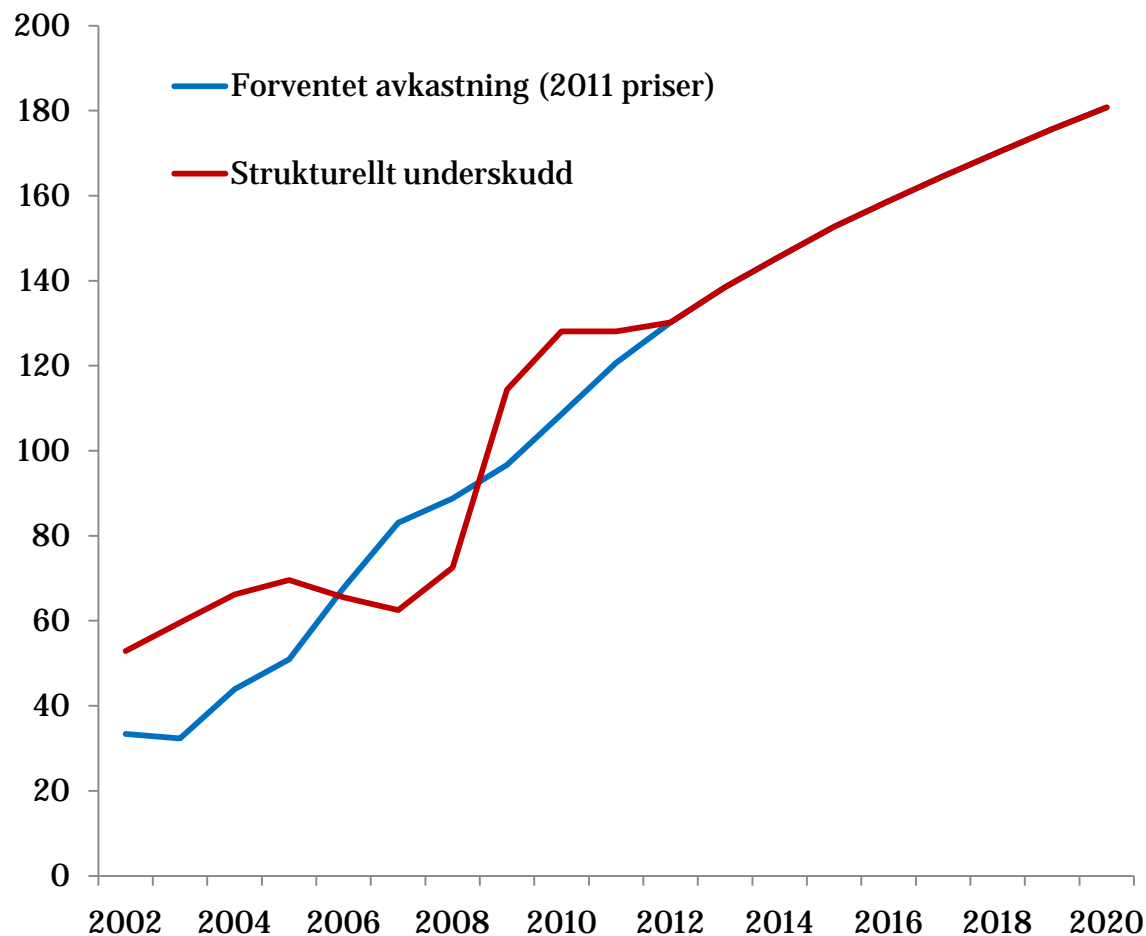

- Under en lavkonjunktur ligger strukturelt, oljekorrigerte budsjettunderskudd over 4-prosentbanen. I en høykonjunktur ligger den under 4-prosentbanen. *Avviket fra banen skal over tid i sum bli null.*
- I 2009 tok det av. Merforbruket var på 18 mrd norske kroner. I 2010 økte det til 19 mrd kroner (4,7 prosent av fondskapitalen).
- I 2011 strammer de inn, avviket ventes å bli på 7,4 mrd kroner.

Mrd kroner

Nasjonalbudsjettet forutsetter tilbake på handlingsregelen i 2012.

Deretter vokser underskudd i takt med avkastningen på fondskapitalen (7-8 mrd kroner årlig)

Kilde: Nasjonalbudsjettet og egne beregninger

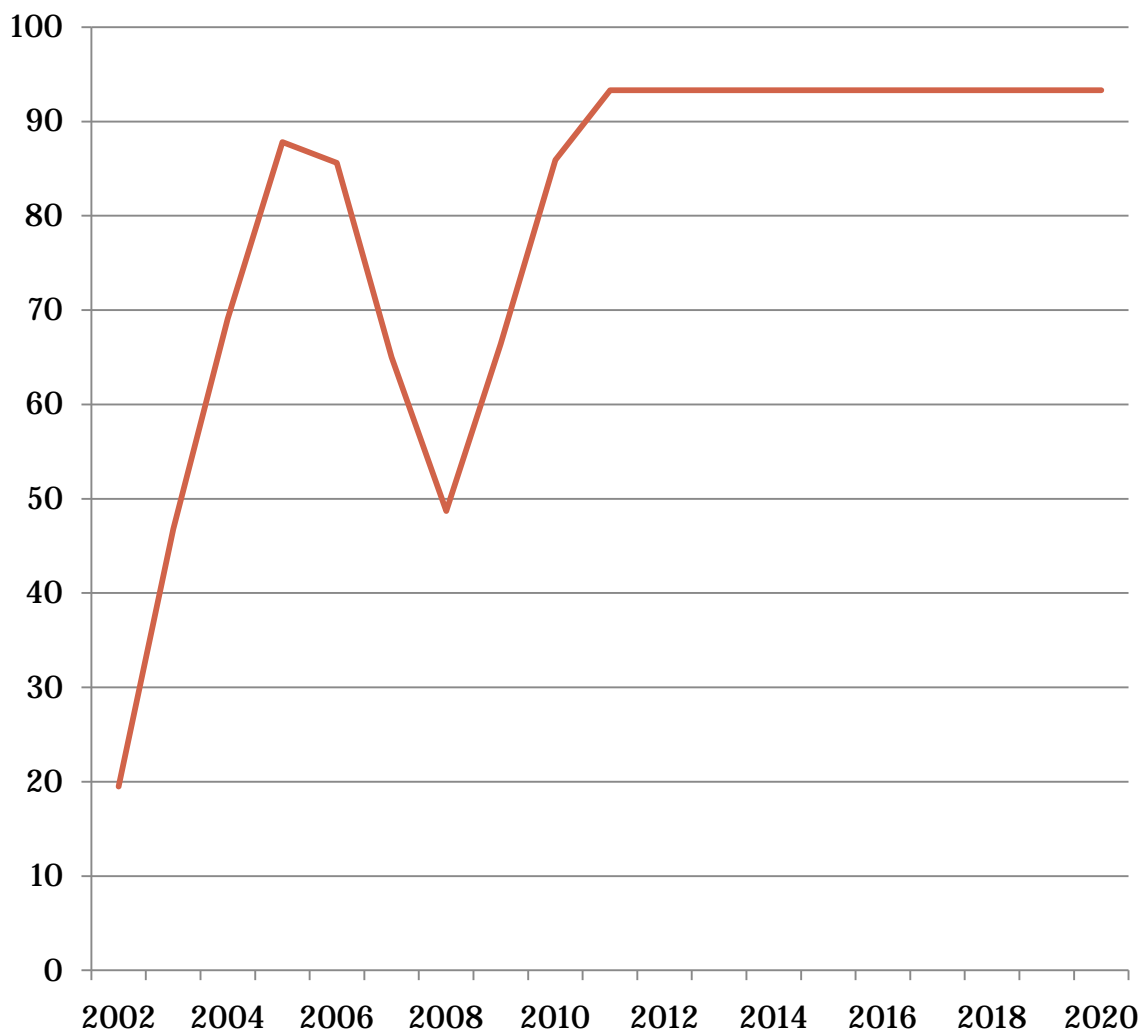
Sum i mrd kroner

Merforbruk utover handlingsregelen i 2020:

93 mrd norske kroner!

(Antar på banen fra 2012-2020).

SUM, avvik fra handlingsregelen, mrd. kroner

Kilde: Nasjonalbudsjettet og egne beregninger

Endringer fra anslag i 2010 budsjettet

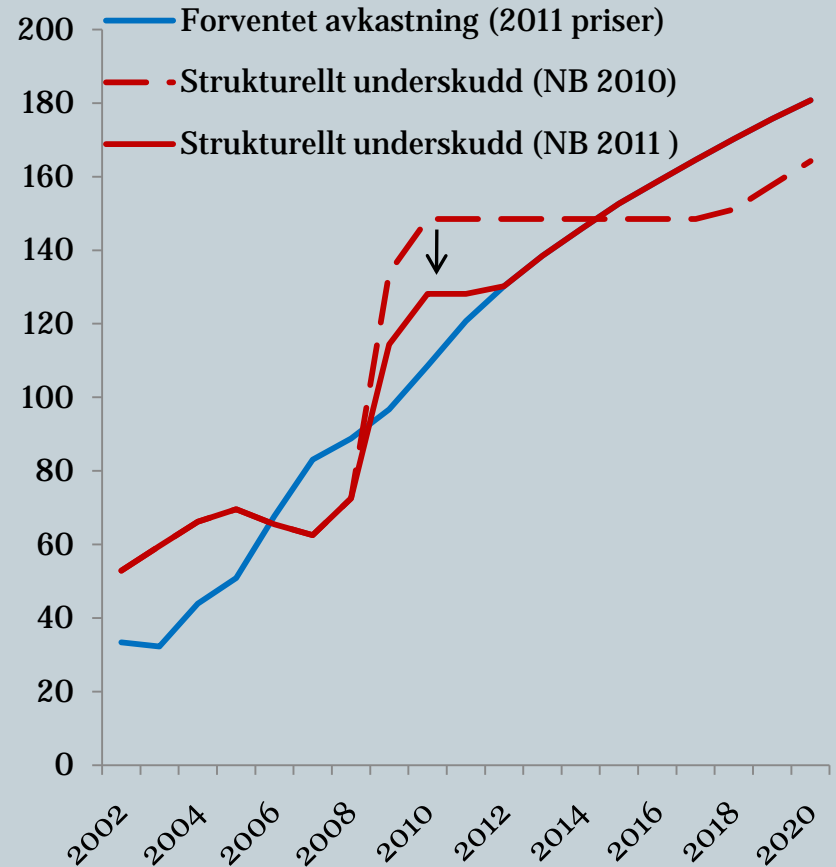
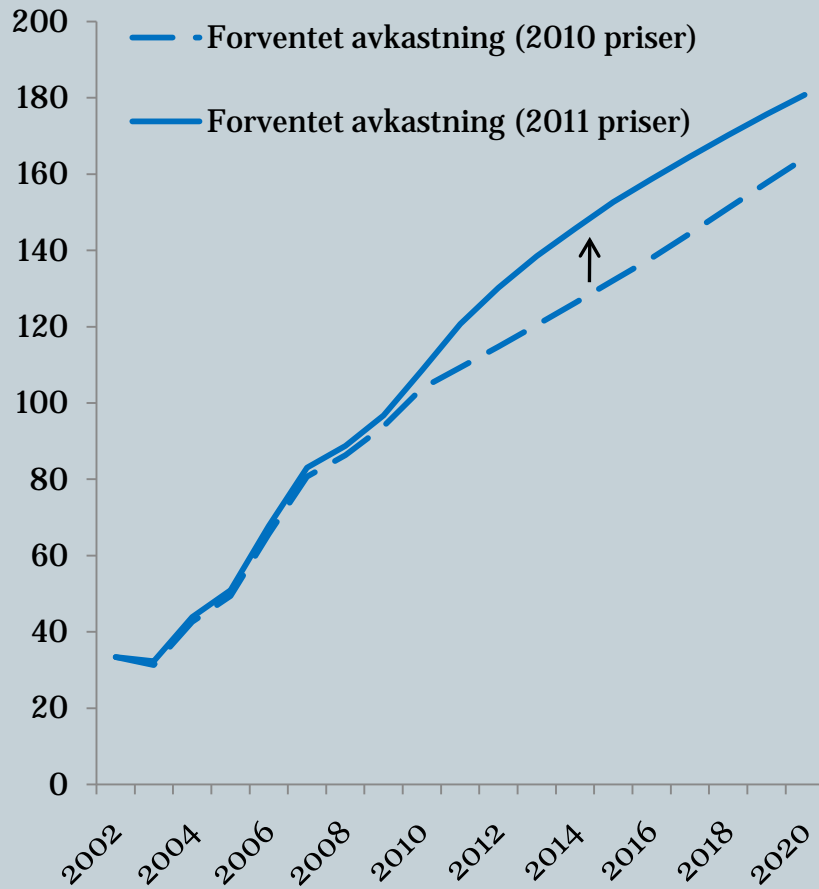

- i) Avviket fra handlingsregelen er nedjustert med nesten 25 mrd kroner for 2010, i forhold til budsjettet som ble lagt frem i fjor.

- ii) Avviket fra handlingsregelen er nedjustert med 30 mrd kroner for 2011, i forhold til budsjettet som ble lagt frem i fjor (antok uendret budsjettunderskudd i fjor).

- iii) Når handlingsregelen i 2012 (mot 2018 i NB 2010).

Endringer fra 2010 til 2011 budsjett

Kilde: Nasjonalbudsjettet 2010 og 2011

Redusert underskudd pga økte inntekter

- i) En stor del av endringen skyldes at skatteinntektene viste seg å bli mye større enn antatt, og at departementet har måttet justere beregningsmodellen sin.
 - ii) Utbyttene har økt.
 - iii) Reduserte utgifter til blant annet sykepenger og asylsøkere er redusert. Men ellers få kutt å spore.
-
- Men, endringene i anslaget for størrelsene i norsk økonomi og anslaget for budsjettet henger ikke helt sammen.
 - Veksten for norsk økonomi i 2010 er justert ned, mens skatteinntektene er justert opp. 'Det går dårligere i Norsk økonomi enn vi hadde trodd, men vi får inn mer penger'
 - Konjunkturrelle etterslep?

Norge i verden

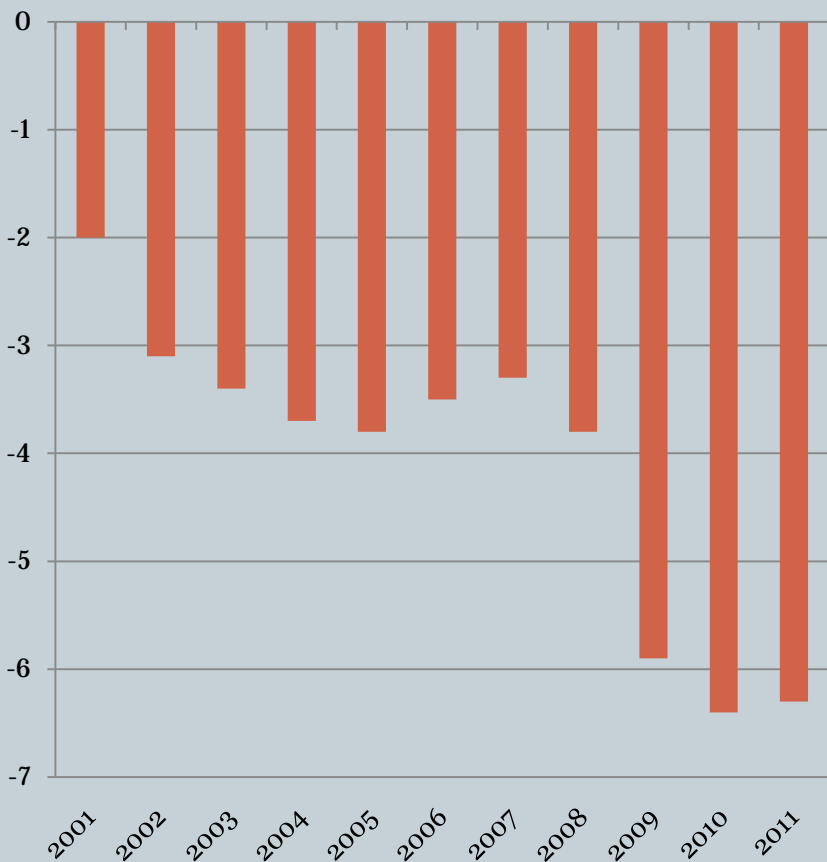
I mål, uten kutt!

I mål med handlingsregelen men opprettholder store budsjettunderskudd.

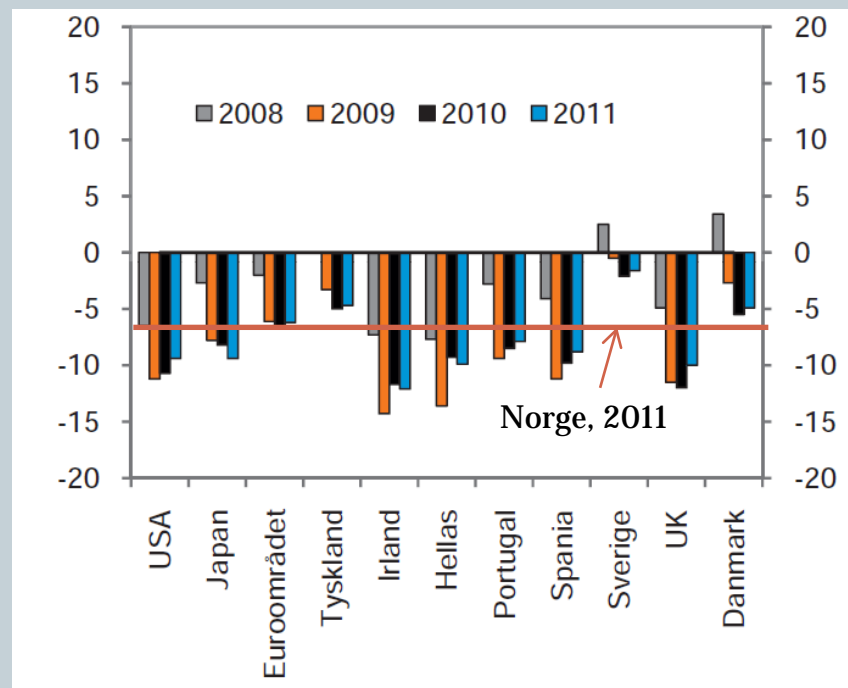
- Mens andre OECD land tvinges til å kutte underskuddet kan vi komme unna uten kutt. Oljefondet gir buffer.
- Men finanskrisen har gitt oss et større underskudd enn mange andre sammenlignbare land (Danmark, Sverige).
- Og land med store underskudd som tvinges til å kutte vil kunne gjennomføre strukturelle endringer.
- Bedre rustet til å takle fremtidens utfordringer.

Budsjettunderskudd, prosent av BNP

Fastlands-Norge

Utvalgte land

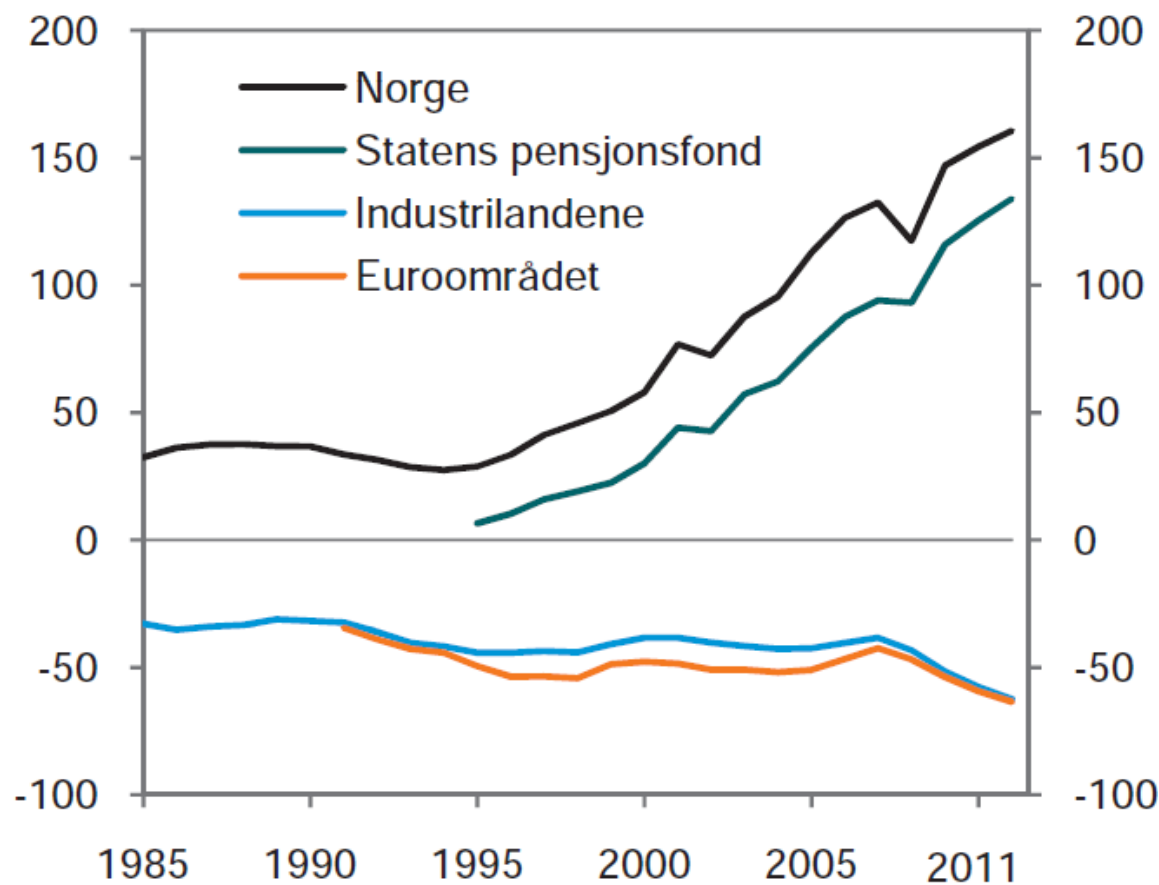

Kilde: Nasjonalbudsjettet og egne beregninger

Netto- fordringer

Et helt annet
handlings-
rom i Norge

B. Offentlig forvaltnings nettofordringer. Prosent av BNP

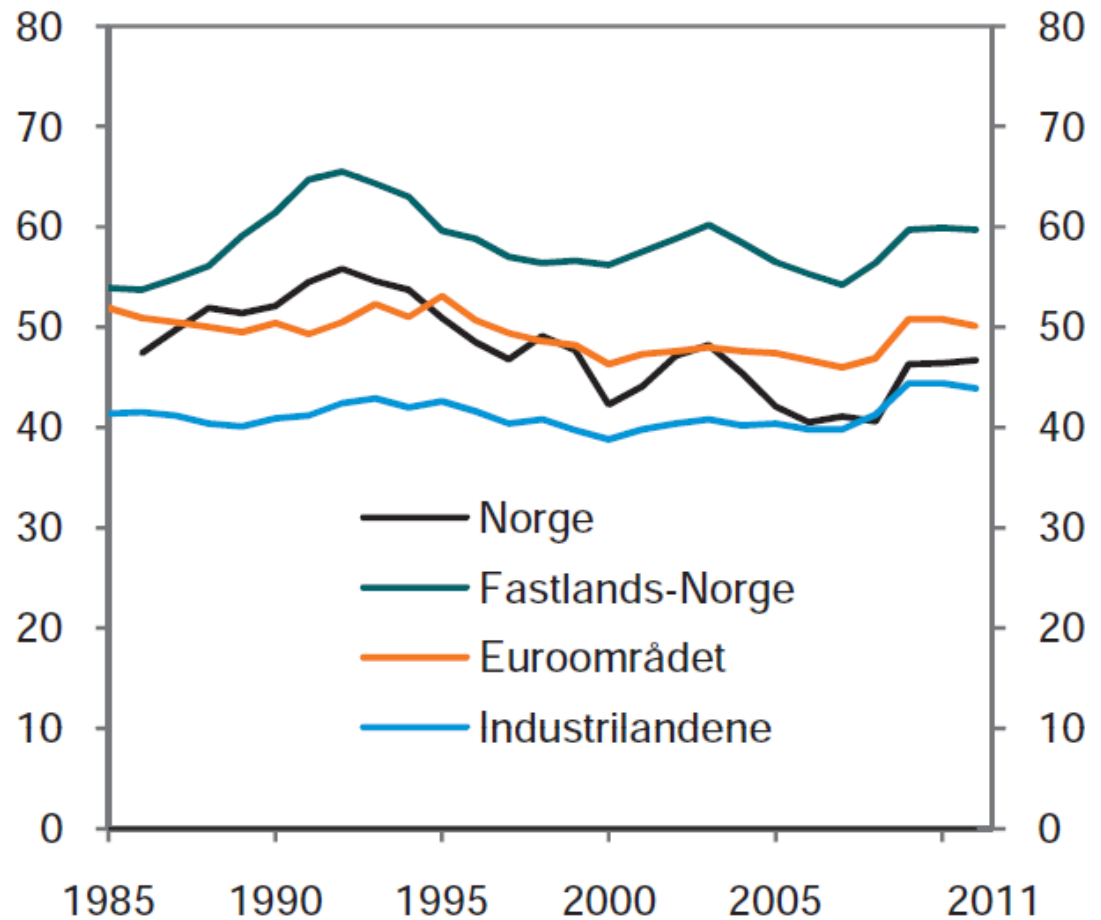
Kilde: Nasjonalbudsjettet

Rik og stor offentlig sektor

Offentlige utgifter som andel av BNP, Norge på topp.

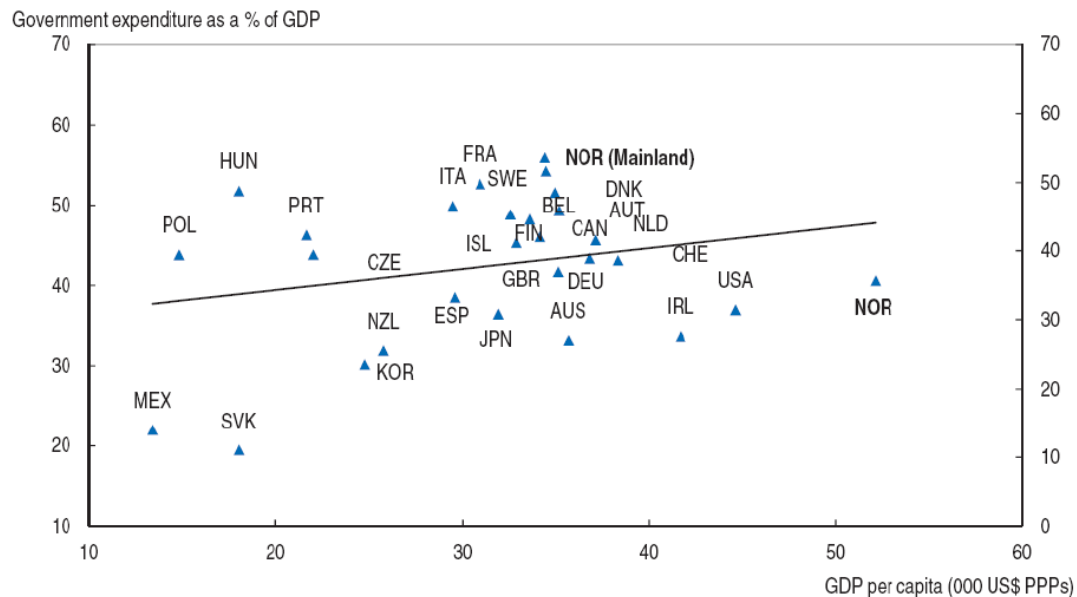
C. Utgifter i offentlig forvaltning. Prosent av BNP

Kilde: Nasjonalbudsjettet

Rik og stor offentlig sektor

Positiv sammenheng:
Størrelse på offentlig sektor og BNP per capita.

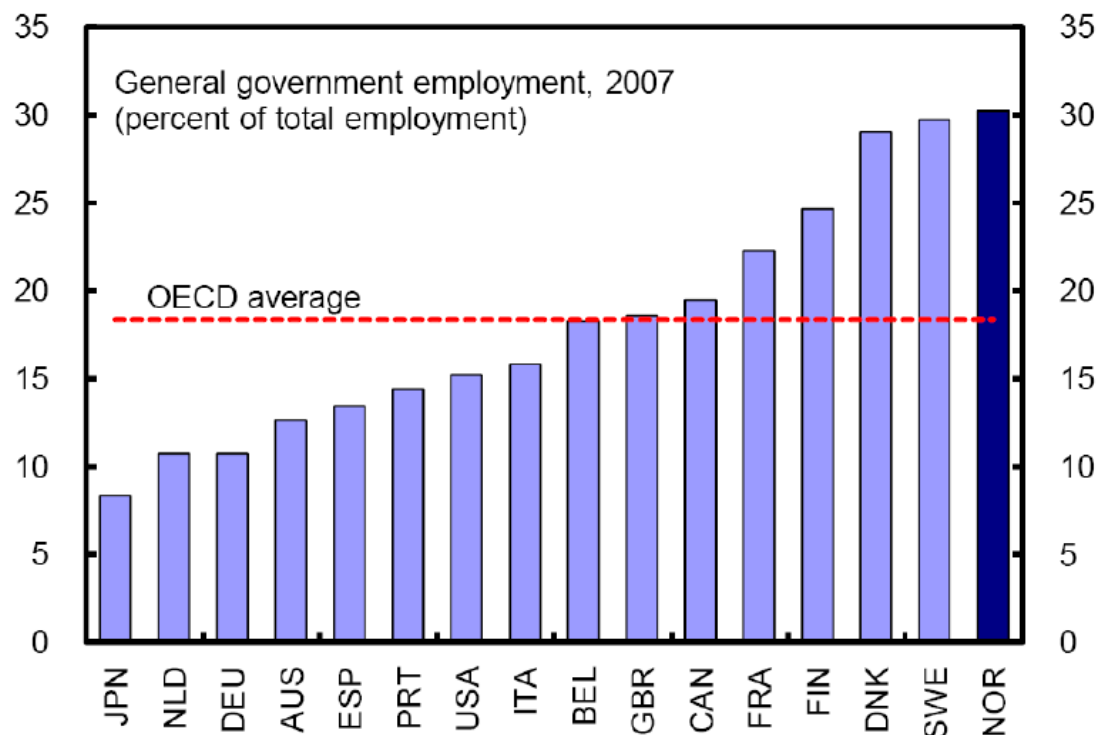
Source: OECD Economic Outlook.

Kilde: OECD 2010

Rik og stor offentlig sektor

På topp i OECD

Offentlige sysselsetter 1/3 av arbeidstagere i Norge.

Kilde: OECD 2010

Rik og stor offentlig sektor

På bunn i OECD

Norge har laveste industriandel i OECD som andel av BNP.

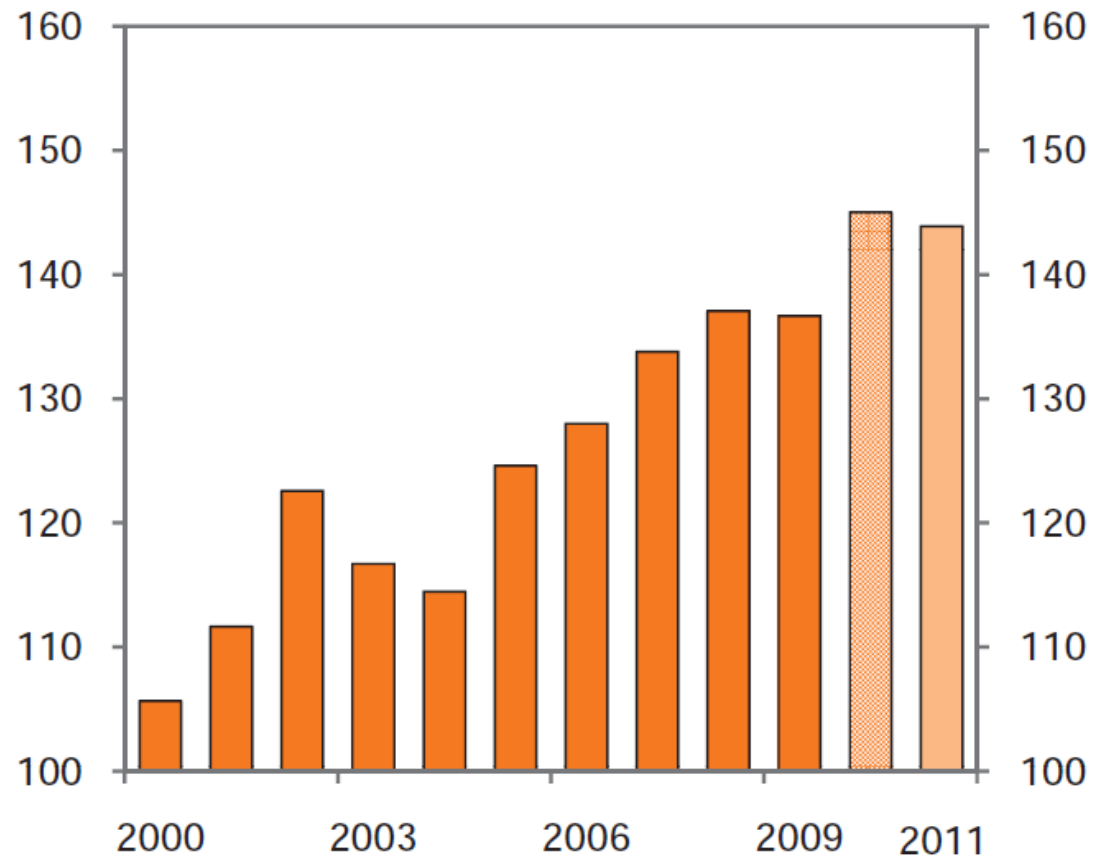
Kilde: IMF 2009

Lønnskostnader i industri, Norge versus handelspartnere

Konkurrans utsatt
sektor er blitt dyr.

Felles valuta.
Indeks. Norges
handelspartnere i
EU=100

Kilde: Nasjonalbudsjettet

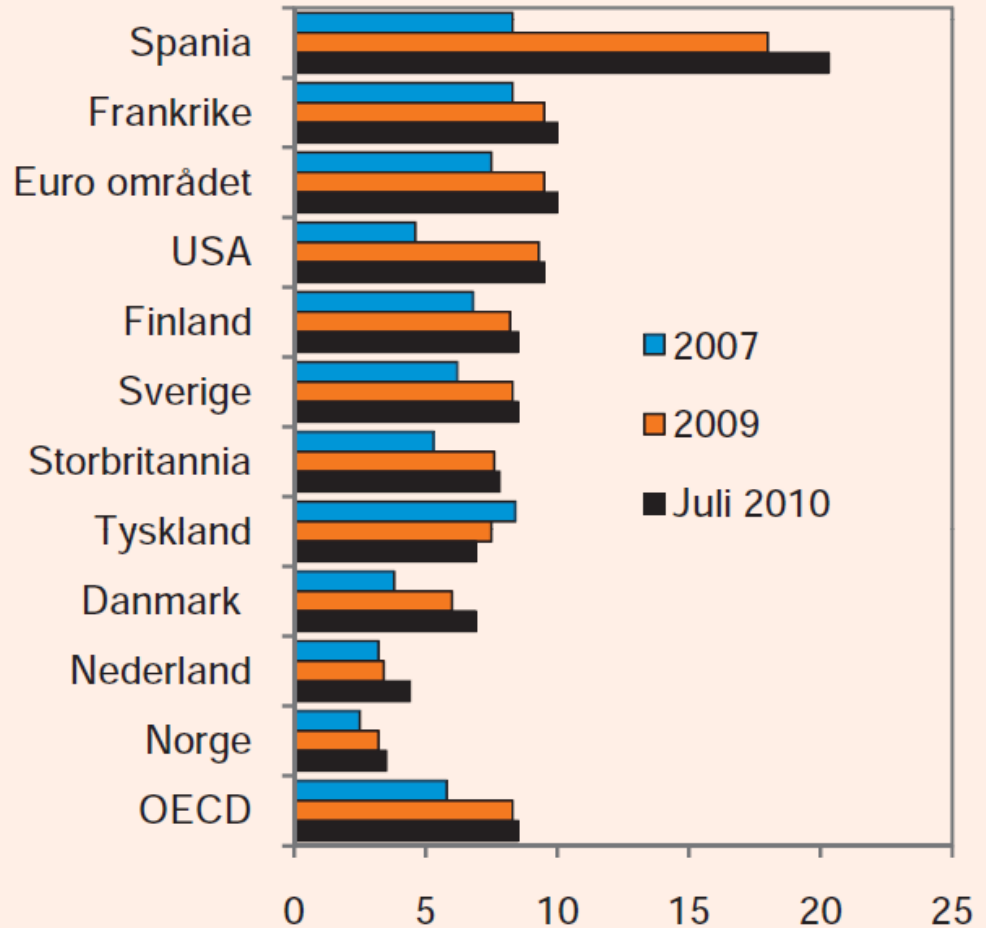
Handlingsrommet fremover

HAR VI RÅD TIL VELFERDEN?

Lavest ledighet i OECD

Arbeidsledighet i ulike land

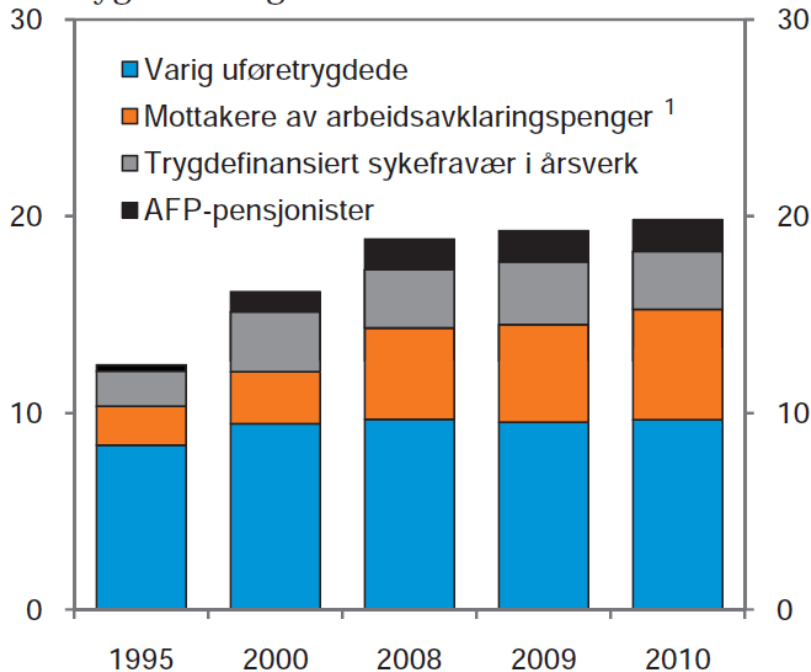

Kilde: Nasjonalbudsjettet

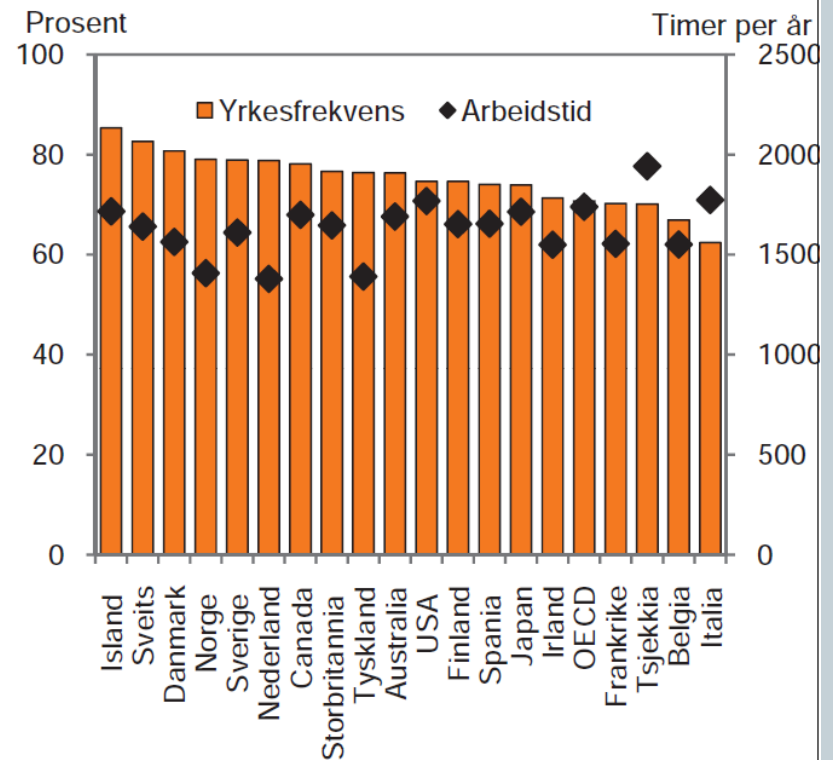
Mens andelen uføre blant den høyeste i OECD

A. Andel av befolkningen i yrkesaktiv alder på trygdeordninger. Prosent

B. Yrkesdeltakelse (16-64 år) og arbeidstid i OECD-området 2009

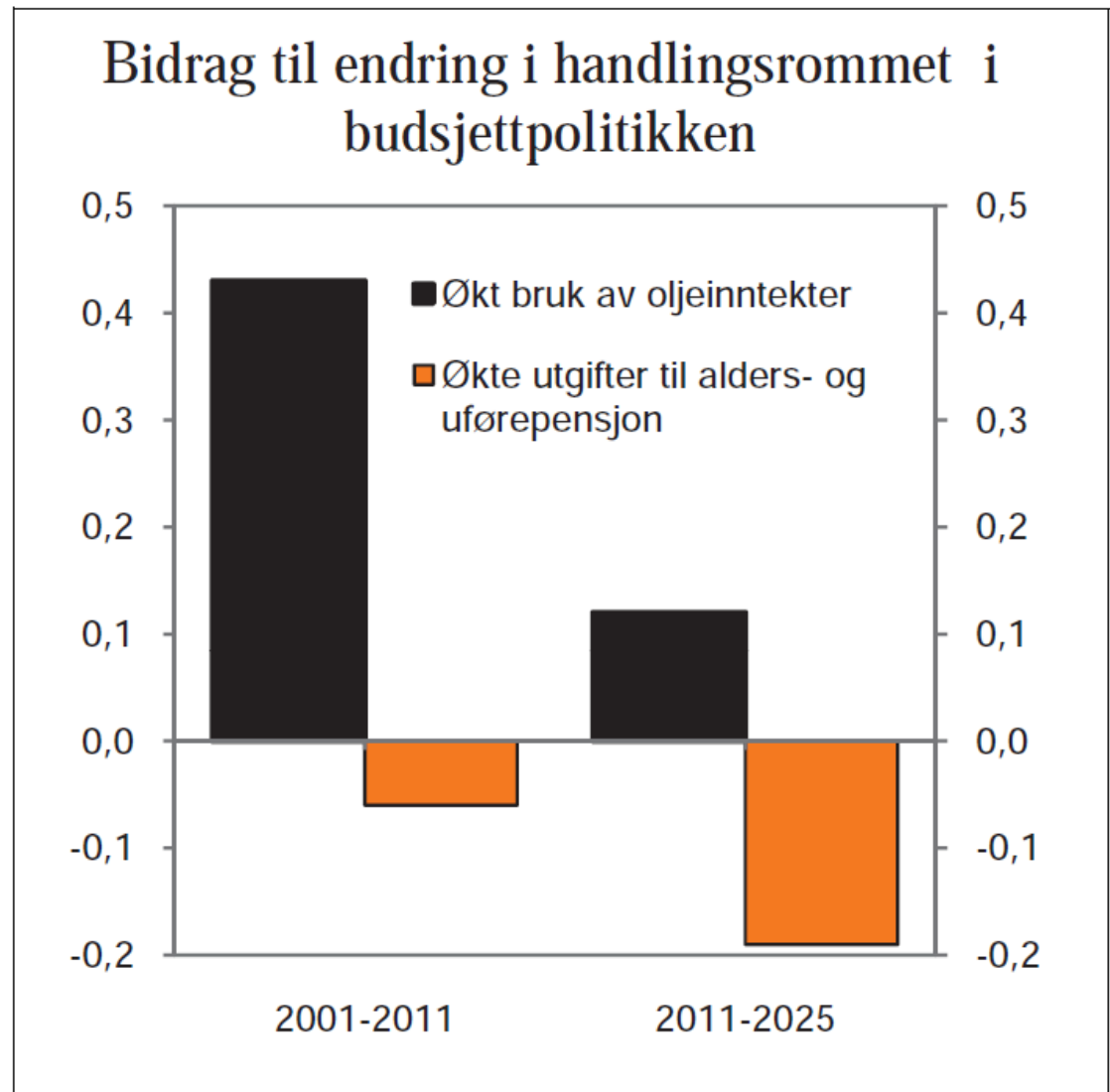

Handlingsrom

Meste av rommet for økt bruk av petroleumsinntekter er bak oss.

De neste årene vil utgiftene til alders og uførepensjon øke kraftig, og mer enn det anslåtte rommet for årlig økt bruk av petroleumsinntekter.

Kilde: Nasjonalbudsjettet

Norge har betydelige utfordringer fremover.

Økningen i offentlige utgifter ligger an til å bli kraftigere i Norge enn i de fleste andre land (NB s.62).

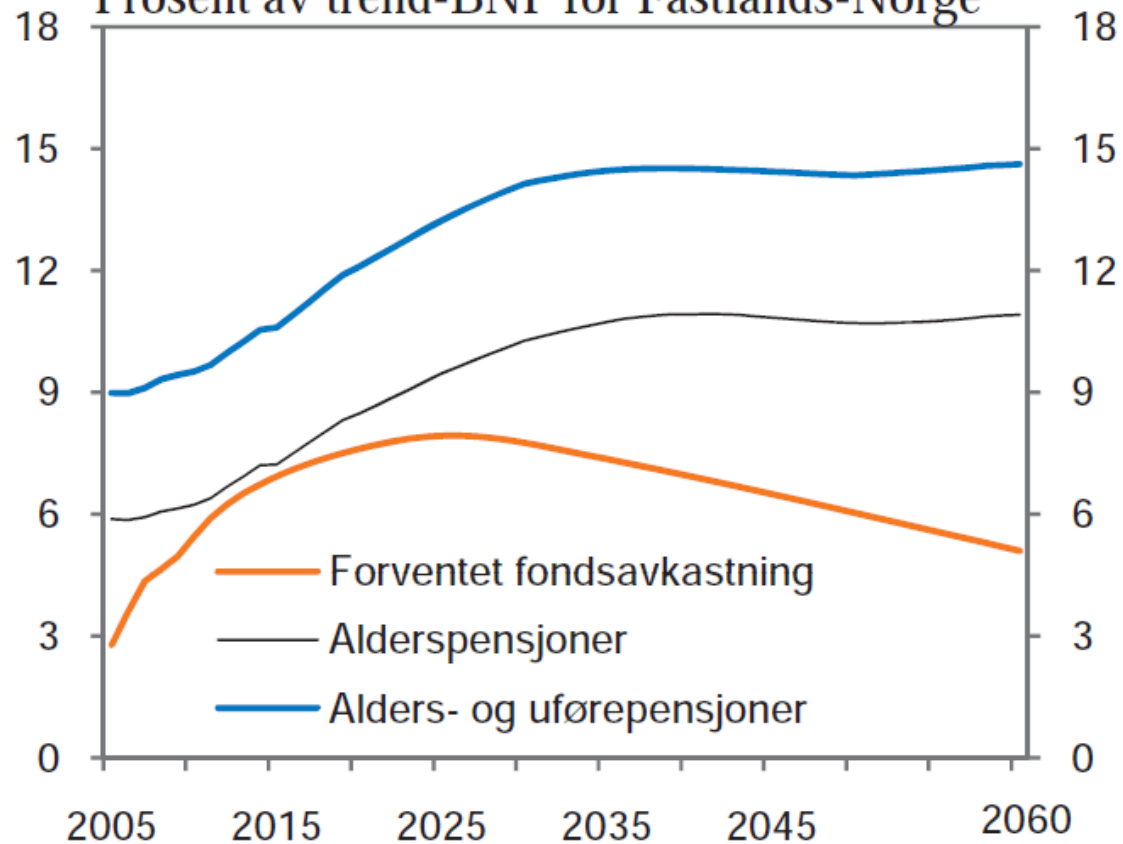
Table 3.3. Public spending on health care, long-term care and pensions is set to increase considerably
2005-2050 increase, in percentage points of GDP

	Health care	Long-term care	Pensions	Total
United States	3.4	1.7	1.8	7.0
Japan	4.3	2.2	0.6	7.1
Euro area	3.7	2.2	3.0	8.9
Germany	3.6	1.9	2.0	7.5
France	3.5	1.7	2.1	7.3
Italy	3.8	2.9	0.4	7.0
United Kingdom	3.6	1.9	1.7	7.2
Canada	4.1	2.1	1.7	7.9
Belgium	3.3	1.9	5.1	10.3
Netherlands	3.8	2.0	3.8	9.6
Sweden	3.2	1.1	0.8	5.1
Switzerland	3.5	1.4	3.6	8.5
Australia	4.2	2.0	1.7	7.9
Denmark	3.5	1.5	3.2	8.2
Finland	3.6	2.4	3.3	9.3
Greece	3.9	2.7	10.3	16.8
Ireland	4.0	3.8	6.5	14.4
Korea	4.9	3.8	7.8	16.4
Luxembourg	3.7	3.1	7.4	14.3
New Zealand	4.2	2.0	5.9	12.0
Norway	3.4	1.7	8.7	13.9
Portugal	4.2	2.0	9.3	15.5
Spain	4.1	2.4	7.0	13.5

Kilde: OECD (2010)

Finansieringsbidraget fra oljefondet når topp med 8 pst i 2025, avtar til 5 pst i 2060.

D. Forventet realavkastning av Statens pensjonsfond utland og pensjonsutgifter i folketrygden.
Prosent av trend-BNP for Fastlands-Norge

Kilde: Nasjonalbudsjettet